

उत्तरेइति अत्रेदमवधेयं किमिहश्रौतोहिमवदुत्तरभागैरेवपरलोकेनप्रतिपाद्यते उत्तश्रुतिप्रसिद्धः परमात्मेति तत्रश्रौतार्थलाभे संभवतिलाक्षणिकार्थस्याप्याह्यत्वात्स्वर्गसदृशः पुण्यकृज्जनप्राप्यो भूभाग एव आश्रमत्रयधर्मफलस्य उपसंहार्यत्वादिति प्राप्ते ब्रूमः अनिधनज्योतिरिव प्रशांतं स ब्रह्मलोकं श्रयते मनुष्य इति एतद्वाक्यसमनंतरमुत्थितयोः प्रश्नोत्तरयोः ब्रह्मविद्याप्रकरणस्थयोस्तत्परत्वे संभवति असन्निहिता प्रकृतप्राचीनाश्रमधर्मफलोपसंहारपरत्वकल्पनं न युज्यते तेषां तत्रतत्रतस्य स्वर्गफलावाप्तिः सिध्यते चास्य मानसमिति स्वर्गस्तस्य न दुर्लभ इति सर्वदेदप्रिवद्वोषान् जयेह्योकांश्च दुर्जयानि ति फलस्योपसंहारेण तदनुपेक्षणात् ततश्चानर्थक्यप्रतिहतानां विपरीतं बलाबलमिति न्यायेन सन्निधिप्रकरणाभ्यां श्रुतिरेव बाध्यते यथा आकाशस्तर्हि गदित्यत्र सर्वाणि हवा इमानि भूतान्याकाशादेव समुत्पद्यन्ते इति सर्वभूतोत्पादिलिगादाकाशश्रुतिर्भूताकाशपरापि ब्रह्मपरतया व्यवस्थायते तद्वदिहापि द्रष्टव्यं न च पूषानुमंत्रणं तत्र वदित उक्तदृष्टस्यास्य योग्यतया प्राचीनाश्रमत्रयधर्मफलत्वेनान्वयो भविष्यतीति युक्तं प्रकरणानुगुणार्थसमर्पकत्वे संभवत्युत्कर्षयोगात् तस्मादन्यार्थत्वे सत्यन्यार्थतया प्रतीयमानमेतत्प्रश्नोत्तरमिति व्यासकष्टं अवहितत्वे द्यैरालोचनीयमिति दिक् श्रुतियुक्तिभ्यां ज्ञातोपि परमात्मानसाक्षात्क्रियते इति तत्साक्षात्कारोपायं ब्रूहीति प्रार्थितो भृगुराह उत्तरेइति उत्तरे आत्मोपलब्धिस्थानत्वात् उक्तदृष्टरे हिमवत्पार्श्वे हिमवत्तुल्योऽन्यत्र मेरुशब्दोदितो नासावंशस्तस्य पार्श्वे समीपे भूघ्राणमध्ये पुण्ये बहुपुण्यगम्ये सर्वैर्गुणैः रमणीयत्वादिभिर्युते

**भृगुरुवाच उत्तरे हिमवत्पार्श्वे पुण्ये सर्वगुणान्विते ॥ पुण्यः क्षेम्यश्च काम्यश्च स परो लोक उच्यते ॥ ८ ॥ तत्र त्वपापकर्माणः शुचयो त्यंतनिर्मलाः ॥ लोभमोहप
रित्यक्तमानवानिरुपद्रवाः ॥ ९ ॥ स स्वर्गसदृशो देशस्तत्र त्व्युक्ताः शुभा गुणाः ॥ कालेऽमृत्युः प्रभवति स्पृशंति व्याधयोन च ॥ १० ॥**

देशे पुण्यः अपहृतपाप्मा क्षेम्यः सत्यकामः सत्यसंकल्पः काम्यः सर्वकामोपभोगयोग्यश्च परोलोकः परमात्मा स्तित्युच्यते तथा हि मंत्रशास्त्रे भूमध्यदेशस्य रम्यत्वादिकमुक्तं हेमरूपो भुवोर्मध्ये मेरुस्तिष्ठति पर्वतः तस्याभितो मही पार्श्वे पंचाशत्कोटियोजना लवणे क्षुसुरासर्पिर्दिक्षीरजलालम्भिः सिंधुभिः सप्तभिर्द्वीपैस्तत्संख्यैर्द्विगुणोत्तरैः मंदरः पारियात्रश्चेत्यादिना श्रुतावपि एषो न तोव्यक्त आत्मा तं कथमहं विजा नोयामित्युपक्रम्य सो विमुक्ते प्रतिष्ठितः सो विमुक्तः कस्मिन् प्रतिष्ठित इत्यादिना भुवो घ्राणस्य चयः संधिरित्येतत्तस्य देशस्य निरुपाधि ब्रह्मप्रापकविमुक्तस्य सोपाधिक ब्रह्मस्थानत्वोक्तः सोपाधिक ब्रह्मगुणाश्च य आत्माऽपहृतपाप्मा विजरो विमृत्युर्विशोको विजिघत्सोपि पासः सत्यकामः सत्यसंकल्प इति श्रुतिप्रसिद्धाः तदिदमुक्तं हिमवत्पार्श्वे परोलोक इति ॥ ८ ॥ तत्रेति अपापकर्मत्वादिगुणचतुष्टयवतो मानवास्तत्र गताः संतो निरुपद्रवा भवन्तीति योजना तथा च श्रुतिः तं वा एतं सेतुं तीर्त्वाऽधः सन्ननं घो भवत्युपतापी सन्ननुपतापी भवतीति सेतुं आत्मानं तीर्त्वा प्राप्य समाधिकाले ॥ ९ ॥ तत्र काले इति संबंधः अमृत्युः आत्मा समाधिका ले प्रभवति ईश्वरो भवति संकल्पादेवा स्य पितरः समुत्तिष्ठन्तीति तस्य सत्यसंकल्पत्वश्रवणात् अतएव चानन्याधिपतिरिति सूत्राच्च सत्यसंकल्पत्वादेव विद्वान् अनन्याधिपतिरस्य ईश्वरोऽन्यो नास्ति किं त्वय मेव सर्वेश्व र इति सूत्रार्थः अतएव सदेशः हिमवत्पार्श्वे हिमवत्तुल्यो भुवोर्मध्यदेशः स्वर्गसदृशः सत्यसंकल्पादिगुणाविर्भावसाम्यात् निरुपद्रवा इत्यस्य विवरणं व्याधयोनस्पृशंतीति ॥ १० ॥